

Vergaderjaar 2009–2010

32 317

JBZ-Raad

F

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 27 mei 2010

De vaste commissie voor de JBZ-Raad¹ heeft in haar vergaderingen van 13 en 20 april 2010 gesproken over de aanbeveling van de Europese Commissie aan de Raad om haar te machtigen onderhandelingen te openen met de Verenigde Staten over een nieuwe, meerjarige overeenkomst over de beschikbaarstelling van banktransactiegegevens in het kader van het Terrorist Finance Tracking Programme (SWIFT-overeenkomst). Over het gegeven dat de commissie via onofficiële weg van deze aanbeveling kennis heeft moeten nemen, heeft zij de minister van Justitie reeds bij brief van 13 april 2010 geïnformeerd.²

Aansluitend daarop heeft zij de minister op 20 april 2010 een brief gestuurd met een aantal vragen.

De minister heeft op 25 mei 2010 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor de JBZ-Raad,
Kim van Dooren

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Dölle (CDA), Van de Beeten (CDA), Broekers-Knol (VVD), De Graaf (VVD), Kox (SP) voorzitter, Meurs (PvdA), Eigeman (PvdA), Engels (D66), Franken (CDA) vicevoorzitter, Van Kappen (VVD), Peters (SP), K.G. de Vries (PvdA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Reuten (SP), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Van Bijsterveld (CDA), Strik (GL), Lagerwerf-Vergunst (CU), Duthler (VVD), Vliegthart (SP), Kuiper (CU), Yildirim (Fractie-Yildirim) en Tiesinga (CDA).

² Kenmerk: 145543.3u.

BRIEF AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Den Haag, 20 april 2010

De vaste commissie voor de JBZ-Raad heeft in haar vergaderingen van 13 en 20 april 2010 gesproken over de aanbeveling van de Europese Commissie aan de Raad om haar te machtigen onderhandelingen te openen met de Verenigde Staten over een nieuwe, meerjarige overeenkomst over de beschikbaarstelling van banktransactiegegevens in het kader van het Terrorist Finance Tracking Programme (SWIFT-overeenkomst). Over het gegeven dat de commissie via onofficiële weg van deze aanbeveling kennis heeft moeten nemen, heeft zij u reeds bij brief van 13 april 2010 geïnformeerd.¹ De commissie wenst thans een inhoudelijke reactie te geven op de aanbeveling voor een nieuw onderhandelingsmandaat.

De commissie heeft sterke aarzelingen met betrekking tot het nieuwe onderhandelingsmandaat. Zij onderkent dat een aantal elementen op het punt van de bescherming van persoonsgegevens is aangescherpt. Zij moet niettemin vaststellen dat op het belangrijke onderdeel van de verzending van gegevens het gehele bestand wordt verstuurd. De commissie meent dat data op basis van «case by case» opgevraagd zouden moeten kunnen worden, bij voorkeur met rechterlijke tussenkomst. Nu SWIFT niet in staat is de gevraagde gegevens uit het bestand te filteren geschiedt dat door de Amerikaanse overheid. Daarmee hebben de Verenigde Staten in feite onbeperkt toegang tot de volledige database. Dat lijkt niet in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel. Om die reden bepleit de commissie dat data in de Europese Unie zelf worden gefilterd. Gelet op de bewerkelijkheid en de kosten van deze werkzaamheden, alsmede de doelstelling van politie- en justitieonderzoek zou voor de uitvoering kunnen worden gedacht aan Europol of Eurojust.

De commissie heeft voorts nog een aantal specifieke vragen en opmerkingen:

1. In de ontwerp-onderhandelingsrichtlijnen is gekozen voor een bewaartermijn van vijf jaar. Om welke reden is gekozen voor een termijn van vijf jaar? Naar het oordeel van de commissie zou een kortere bewaartermijn de voorkeur verdienen. Aansluiting zou daarbij bijvoorbeeld gezocht kunnen worden bij de bewaartermijn voor telecommunicatiegegevens.
2. Voorgesteld wordt om jaarlijks te evalueren of de data eerder gewist zouden kunnen worden. Wat wordt bedoeld met «de» data? Betreft het hier alle aanwezige data of een selectie daarvan? Indien dit een selectie betreft, hoe komt de selectie tot stand en door wie wordt de selectie uitgevoerd?
3. Welke mogelijkheden bestaan er dat informatie bij «derde» landen terecht komt? Indien dit onder voorwaarden mogelijk is, welke voorwaarden zijn dit dan en wie bepaalt dit? Naar het oordeel van de commissie dient de Europese Unie hierbij betrokken te zijn inclusief Europol en Eurojust.
4. Individuen krijgen de mogelijkheid om de informatie behorende bij de SWIFT-transactie op te vragen. Wat wordt bedoeld met «individen», betreft dit iedereen die in SWIFT is opgenomen door middel van een transactie of slechts degenen die geëxtraheerd worden/zijn? Bestaat deze mogelijkheid bij iedere SWIFT-transactie? Zo ja, hoe is het administratief uitvoerbaar indien in groten getale van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt? Welke rechtsbescherming zal openstaan indien een burger inzage in, rectificatie van of schrapping van persoonsgegevens geweigerd wordt?

¹ Kenmerk: 145543.3u.

5. De overeenkomst moet verzekeren dat de informatie verkregen door het TFTP op de meest doelmatige wijze beschikbaar wordt gesteld aan de autoriteiten van de EU-lidstaten, alsmede Europol en Eurojust. Wordt slechts bedoeld op de informatie die het TFTP van SWIFT heeft ontvangen of wordt bedoeld op alle informatie, ook de meerdere informatie, waarover het TFTP mogelijkwijs beschikt?
6. Voorgesteld wordt om de overeenkomst op reguliere basis te evalueren. Wat wordt daarmee bedoeld? Wordt dat telkens naar behoefte bepaald of vindt dit op een vast tijdstip plaats? Naar het oordeel van de commissie verdient het de voorkeur om een vast moment van evaluatie te bepalen.
7. Is de overeenkomst voor onbepaalde termijn of voor bepaalde termijn bedoeld? De commissie is er een sterk voorstander van dat gekozen wordt voor een beperkte duur van de overeenkomst, bijvoorbeeld een termijn van drie jaar.

De commissie heeft op grond van de geannoteerde agenda voor de JBZ-Raad van 22 en 23 april aanstaande begrepen dat tijdens deze Raad zal worden gesproken over aannname van het nieuwe mandaat. Zij verzoekt u dan ook met haar reactie rekening te houden in het door Nederland uit te dragen standpunt.

De voorzitter van de vaste commissie voor de JBZ-Raad,
M. J. M. Kox

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 mei 2010

In haar brief van 20 april 2010 (kenmerk 145543.04u) heeft de vaste commissie voor de JBZ-Raad een inhoudelijke reactie gegeven op de aanbeveling van de Europese Commissie aan de Raad voor een nieuw onderhandelingsmandaat voor de SWIFT-overeenkomst. In deze brief beantwoord ik de door de vaste commissie gestelde vragen en ga ik in op de gemaakte opmerkingen.

In de JBZ-Raad van 23 april lag uiteindelijk een andere versie voor dan de versie waarop de vaste commissie heeft gereageerd. Zoals zal blijken uit mijn antwoorden hierna, komt de nieuwe tekst tegemoet aan veel van de door de commissie geuite wensen en kritiek. In de Raad heeft Nederland aangegeven dat een nieuwe overeenkomst recht moet doen aan de belangrijke zorgen van veel lidstaten, inclusief Nederland, en van het Europees Parlement, op het terrein van dataprotectie, rechtsbescherming en de wijze van informatie-uitwisseling met de VS. Nederland heeft aangegeven dat het mandaat op de genoemde punten in overeenstemming is met die wens. Over het mandaat is een politiek akkoord bereikt in de Raad van 23 april en het mandaat is als A-punt aanvaard in de Raad van 11 mei.

1. In de ontwerp-onderhandelingsrichtlijnen is gekozen voor een bewaartermijn van vijf jaar. Om welke reden is gekozen voor een termijn van vijf jaar? Naar het oordeel van de commissie zou een kortere bewaartermijn de voorkeur verdienen. Aansluiting zou daarbij bijvoorbeeld gezocht kunnen worden bij de bewaartermijn voor telecommunicatiegegevens.

In de versie van het onderhandelingsmandaat die op 11 mei jl. door de Raad van de Europese Unie is goedgekeurd, is de bewaartermijn van vijf jaar losgelaten. Het mandaat bepaalt nu dat de termijn zo kort mogelijk zal zijn. De inzet van de EU daarbij is om met de VS een kortere termijn overeen te komen dan vijf jaar.

2. Voorgesteld wordt om jaarlijks te evalueren of de data eerder gewist zouden kunnen worden. Wat wordt bedoeld met «de» data? Betreft het hier alle aanwezige data of een selectie daarvan? Indien dit een selectie betreft, hoe komt de selectie tot stand en door wie wordt de selectie uitgevoerd?

Het mandaat doelt hier op data die door SWIFT zijn verstrekt maar vervolgens nog niet zijn geraadpleegd door het Amerikaanse Ministerie van Financiën. De bedoeling is dat dat ministerie ten minste één keer per jaar nagaat of het mogelijk is om dergelijke data eerder te wissen dan na afloop van de maximale bewaartermijn.

3. Welke mogelijkheden bestaan er dat informatie bij «derde» landen terecht komt? Indien dit onder voorwaarden mogelijk is, welke voorwaarden zijn dit dan en wie bepaalt dit? Naar het oordeel van de commissie dient de Europese Unie hierbij betrokken te zijn inclusief Europol en Eurojust.

Het op 11 mei goedgekeurde mandaat stelt strenge voorwaarden aan doorgifte van informatie aan derde landen. Zo bepaalt het mandaat dat een dergelijke doorgifte onderworpen is aan passende waarborgen vergelijkbaar met de waarborgen in de overeenkomst en in beginsel alleen is toegestaan na instemming door het bevoegd gezag van de betrokken lidstaat van de EU.

4. Individuen krijgen de mogelijkheid om de informatie behorende bij de SWIFT-transactie op te vragen. Wat wordt bedoeld met «individuen», betreft dit iedereen die in SWIFT is opgenomen door middel van een transactie of slechts degenen die geëxtraheerd worden/zijn? Bestaat deze

mogelijkheid bij iedere SWIFT-transactie? Zo ja, hoe is het administratief uitvoerbaar indien in groten getale van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt? Welke rechtsbescherming zal openstaan indien een burger inzage in, rectificatie van of schrapping van persoonsgegevens geweigerd wordt?

Het mandaat voorziet in toekenning van deze rechten aan eenieder, maar ook in de mogelijkheid om de rechten te beperken teneinde de bestrijding van terreur niet in gevaar te brengen. Het is op dit moment nog niet mogelijk een inschatting te maken in welke mate daadwerkelijk een beroep op de informatiemogelijkheid zal worden gedaan en wat de administratieve consequenties daarvan zullen zijn. Voor het antwoord op de vraag welke rechtsbescherming in de VS openstaat, verwijs ik naar mijn brief aan u van 5 februari 2010.¹ Het mandaat voegt daar nog aan toe dat de nieuwe overeenkomst doeltreffende rechtsbescherming moet waarborgen voor eenieder wiens persoonsgegevens worden verwerkt, in overeenstemming met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en zonder discriminatie op grond van nationaliteit, en dat het niveau van gegevensbescherming ten minste gelijkwaardig moet zijn aan het niveau dat geldt voor VS-onderdanen op grond van Amerikaans recht.

5. De overeenkomst moet verzekeren dat de informatie verkregen door het TFTP op de meest doelmatige wijze beschikbaar wordt gesteld aan de autoriteiten van de EU-lidstaten, alsmede Europol en Eurojust. Wordt slechts bedoeld op de informatie die het TFTP van SWIFT heeft ontvangen of wordt bedoeld op alle informatie, ook de meerdere informatie, waarover het TFTP mogelijkwijs beschikt?

Het gaat hier om alle TFTP-informatie die kan bijdragen aan de bestrijding van terreur door een lidstaat van de EU, niet alleen om de SWIFT-data.

6. Voorgesteld wordt om de overeenkomst op reguliere basis te evalueren. Wat wordt daarmee bedoeld? Wordt dat telkens naar behoefte bepaald of vindt dit op een vast tijdstip plaats? Naar het oordeel van de commissie verdient het de voorkeur om een vast moment van evaluatie te bepalen.

Het goedgekeurde mandaat voorziet zowel in een vaste periodieke evaluatie als in de mogelijkheid van ad-hoc-evaluatie. Daarnaast voorziet het mandaat in een verplichting voor de Commissie om regelmatig te rapporteren aan de Raad en het Europees Parlement over de werking van de overeenkomst.

7. Is de overeenkomst voor onbepaalde termijn of voor bepaalde termijn bedoeld? De commissie is er een sterk voorstander van dat gekozen wordt voor een beperkte duur van de overeenkomst, bijvoorbeeld een termijn van drie jaar.

Het goedgekeurde mandaat beoogt een looptijd van maximaal vijf jaar. Voor een looptijd van drie jaar bleek geen meerderheid in de Raad aanwezig te zijn.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

¹ Kamerstukken I 2009/10, 23 490, FR, blz. 5.